

Tomáš Zima
Projev k 17. listopadu 2020

Vážené kolegyně, vážení kolegové, milé studentky a milí studenti,

pro rektora Univerzity Karlovy není v průběhu roku mnoho významnějších, slavnostnějších okamžiků a příležitostí, kdy má možnost promluvit ke členkám a členům akademické obce, než je dnešní den 17. listopad.

Státní svátek naší země, mezinárodní den studentstva, den boje za svobodu a demokracii, den, který je již neodmyslitelně spojen se studenty a jejich ochotou a odhodláním chránit základní principy, na kterých je svobodný stát založen. Ne vždy byl tento boj jednoduchý a ne vždy se obešel - bohužel - bez obětí.

Památný den, spojený s tragickými událostmi z podzimu 1939, které vyvrcholily uzavřením českých vysokých škol, deportací studentů a jejich učitelů do nacistických koncentračních táborů. Den spojený se sametovou revolucí a s koncem komunistické totality v roce 1989.

Letošní připomenutí 17. listopadu je pro nás všechny odlišné. Mluvím k vám z prázdné, nezvykle ztichlé Velké auly Karolina. Velmi si přeji, aby se příští rok v tento den Karolinum zaplnilo studenty a učiteli, kteří tvoří naši univerzitu. Víím, že nejsem jediný, komu chybí normální provoz univerzity, plné učebny, diskuse a debaty, setkávání s kolegy a přáteli.

Koronavirová pandemie tvrdě zasáhla celou zemi a změnila život každého z nás. Bohužel počty nakažených a hospitalizovaných našich spoluobčanů, včetně těch ve vážném zdravotním stavu, jsou stále vysoké. Zdravotníci zápasí se zvládnutím enormní zátěže, statisíce žáků, studentů a učitelů, ale také rodičů se vyrovnávají s distanční výukou. Naše ekonomika dostává tvrdé rány, které se podepisují a budou dále podepisovat na kvalitě našich životů. Velmi složité období prožívá kultura, turistický ruch, umělci i sportovci.

Náš svět se změnil. Nikdy nebude takový jako dřív. O to větší je naše odpovědnost současnou situaci zvládnout, o to silnější, soudržnější a solidárnější bychom měli být. Nesmíme přestat doufat a věřit, že současnou krizi překonáme. Nesmíme se vzdát!

Zítřka se do škol vrátí prvňáčci a druháci. Společně s mnoha kolegy pevně doufám, že se jejich řady co nejdříve rozšíří o další žáky a studenty. Velmi důležitá je prezenční výuka pro studenty devátých tříd a posledních ročníků na školách středních, kteří se připravují na přijímací zkoušky, maturity či státní zkoušky. Na vysoké školy se musí vrátit také studentky a studenti; distanční výuka, jakkoli ji zvládneme dobře, není všespásitelná a získávání mnoha dovedností a znalostí nenahradí. Osobní kontakty mezi studenty a jejich učiteli jsou nenahraditelné. Škody ve vzdělávání mladých lidí, na nichž závisí naše budoucnost, tedy škody, ke kterým již nyní dochází, mohou být nezvratné. Vzdělávací systém prochází velkou zkouškou.

Bohužel, pandemie koronaviru se zapsala do našich životů mnoha smutnými příběhy. Řada lidí ztratila své blízké, kteří zemřeli na covid či s covidem. S těmi, jichž se virová epidemie skutečně vážně dotkla, hluboce soucím. Věřím, že najdou sílu i pomoc nejbližších, aby se se svými bolestmi, starostmi a traumaty vyrovnali.

Myslím především na naše starší spoluobčany, kteří jsou z lékařského hlediska nejohroženější skupinou a kteří musí často čelit sociální izolaci, samotě a zdánlivě bezvýchodnosti. Mysleme

na ně prosím všichni, dejme jim najevo, že jsme s nimi, že na ně nezapomínáme, že jsou pro nás důležití.

Velmi obtížné situaci čelí také matky samoživitelky, drobní živnostníci, majitele firem, kteří své podniky budovali dvě, tři desítky let, a teď čelí hrozbě krachu, stejně jako jejich zaměstnanci riziku propuštění. Jim všem je potřeba pomoci překonat toto těžké období a zaměřit se na lepší vyhlídky v blízké budoucnost.

Kromě smutku a obrovských těžkostí přinesla koronavirová pandemie také něco jiného. Mluvím o naději, o solidaritě. O lidskosti, kterou mnozí ukazují a schopnosti si pomáhat. Právě tyto hodnoty se projevily v naší společnosti bezprostředně poté, co nás virová epidemie zasáhla. Rok 2020 ukázal, že není pravda, že naše občanská společnost je nefunkční. Letošní jaro ji doslova probudilo, ukázala se její obrovská síla a sounáležitosti, třeba při šití roušek.

Velké poděkování jednoho každého z nás patří lékařům, sestráům, laborantkám a zdravotnickému personálu, kteří od jara slouží nekonečné služby, nevědí, co je víkend. Po jejich boku navíc stojí stále více nových pomocníků – v první řadě mediků a dalších studentů nejen zdravotnických oborů našich vysokých škol, kteří bez ohledu na pracovní povinnost pochopili, kde je jich třeba.

Slova díků a uznání patří také všem, kteří pomáhají jako dobrovolníci, ať již v domovech pro seniory, či jiných organizacích a institucích. Nezapomínejme poděkovat ani těm, kteří se starají, aby vše, pokud možno fungovalo normálně, že máme jak dojet do práce, že můžeme jít nakoupit. Ne každý může pracovat z domova.

Chci poděkovat novinářům, kteří se také musí vypořádávat s nelehkou situací. Zároveň bych ale chtěl apelovat na to. Pište, prosím, s empatií, pište se soucitem, pište tak, abyste motivovali své diváky, posluchače a čtenáře přečkat tuto složitou dobu. Nezamlčujte ani nezkrslujte nepříjemné zprávy, pokud možno stejnou měrou sdělujte ale i příběhy s dobrým koncem, nenechte občany naší země podlehnout přesvědčení, že situace je bezvýchodná. Vaše zodpovědnost je velká.

17. listopad je v naší moderní historii zcela ojedinělým dnem, je to význačný milník, ale také každoroční reflexe toho, jak fungujeme jako společnost.

Prezident Edvard Beneš v roce 1938 v projevu k mládeži řekl:

Svobodná vlast, v níž jste se zrodili, svoboda a státní neodvislost, její je základem svobodného vývoje a šťastného života každého našeho občana. Bez ní byl by váš život těžký, nejistý, politicky neúspěšný, kulturně nehodnotný. Je to jedna z největších hodnot, jež lidský život má. Važte si jí, hajte ji, hajte a braňte ji neohroženě a pevně, a braňte ji až do smrti!

Usilujeme o tu nejlepší možnou demokracii a svobodu, chráníme ji, staráme se o ni? Změnu může vždy začít jednotlivec, ale dotvoří ji pouze společenství lidí, táhnoucích za jeden provaz.

Chci také apelovat na nás na všechny.

Nenechme se mýlit a nenechme si nic nalhávat, sledujme informace z ověřených zdrojů, nevěřme dezinformacím a mnohým hloupostem. Udržujme si zdravý rozum.

Virus, respektive nemoc, který nás již od jara trápí, bohužel zřejmě nezmizí, neztratí se.

Budeme muset najít způsob, jak se vzájemně neohrožovat, ale také nesmíme přestat žít. Musíme dál důstojně žít, a ne živořit. Chceme jistě chodit za kulturou a za sportem, jakmile to situace jen trochu dovolí.

Bez fanfár a bez velkých shromáždění a proslovů jsme si před necelými třemi týdny připomněli již sto dva let moderní české státnosti. Vzpomínali jsme nepochybně skoro všichni, ač každý po svém, na naše dějiny, na ty velké i na ty malé, na chvíle, kdy jsme mohli být na svoji minulost hrdí, i na okamžiky, z nichž je nám ještě i dnes, po letech, tak trochu stydno. Takové už ale dějiny všech národů, nejen toho našeho, jsou.

Moderní dějiny nám přináší důvod k optimismu – ať už jsme v minulosti, zejména v minulém století, prožívali jakkoli zlé časy, vždycky jsme je nakonec dokázali překonat. Bylo to tak v případě Velké hospodářské krize z přelomu dvacátých a třicátých let, bylo tomu tak po depresi plynoucí z Mnichova a po těžkých, tragických letech protektorátu. Bylo tomu tak po letech stalinistické tyranie z přelomu let čtyřicátých a padesátých i po letech normalizace. Právě tato historická zkušenost mne vede k přesvědčení, že se vypořádáme i s následky současných těžkostí.

Vážené kolegyně a Vážení kolegové,
na závěr bych Vám všem, členkám a členům akademické obce Univerzity Karlovy, rád poděkoval za vaše mimořádné úsilí a za obrovské množství práce, které jste pro naši Alma Mater i pro celou naši společnost vykonali. Děkuji vám za Vaše nasazení a sílu čelit těmto nelehkým podmínkám.

Nesmírně si toho vážím.

Ať už naše blízká i vzdálenější budoucnost přinese cokoli, jsem přesvědčený, že kromě zachování svobody a demokracie, které jsou pro nás zcela zásadní, bude čím dál více záležet také na zdánlivě všedních věcech, na vztazích v rodinách a mezi přáteli, na slušnosti, na důvěře v slovo toho druhého, na víře v to, že se poctivá práce vyplatí.

Tyto zdánlivě obyčejné hodnoty a ideály považuji za mimořádně důležité. Stála na nich už první Masarykova Československá republika. Právě kvůli nim umírali a byli vězněni studenti, pozatýkáni na podzim 1939, právě kvůli těmto a jim podobným hodnotám a ctnostem jsme, mimo jiné, vyšli do ulic 17. listopadu 1989, kterýžto den si dnes připomínáme.

Na to prosím, nezapomeňme. Nesmíme se vzdát a musíme věřit v nadějnou budoucnost. Je to důležitější, než se na první pohled zdá!

Přeji vám u příležitosti dnešního významného dne jen to dobré.

QBFFFE